

Miljöutredning Högskolan Väst 2019





Innehållsförteckning

1	Sammanfattning.....	2
2	Bakgrund	2
3	Avgränsning och miljöledningssystemets omfattning.....	3
4	Metodik och värderingsmodell	3
4.1	Intern intressentanalys.....	4
5	Omvärldsanalys med interna och externa faktorer som påverkar myndighetens miljöarbete.....	5
5.1	Högskolan och klimatet	5
5.2	Högskolan och de svenska miljömålen	6
5.3	Agenda 2030 och hållbar utveckling	6
6	Externa intressenters förväntningar och krav	6
7	Nulägesanalys av nuvarande miljöpåverkan.....	7
7.1	Direkt miljöpåverkan.....	8
7.2	Indirekt miljöpåverkan	9
7.2.1	Utbildning.....	9
7.2.2	Forskning	10
7.2.3	Samverkan med omgivande samhälle.....	10
7.2.4	Intern utbildning och kompetensutveckling inom miljö och hållbarhet.....	10
8	Betydande miljöaspekter	11
9	Miljökrav i lag och annan författning som rör verksamheten.....	11
10	Bilagor.....	11



1 Sammanfattning

Denna miljöutredning för Högskolan Väst har genomförts under sommaren 2019 av Amanda Forsman och Mattias Hedström Hjort på ÅF Infrastructure AB. Syftet med miljöutredningen är att kartlägga Högskolan Västs nuvarande miljöpåverkan samt identifiera högskolans betydande miljöaspekter. Den första och senaste miljöutredningen gjordes 2012/13.

Följande aktiviteter/miljöaspekter bedöms vara betydande (utan inbördes rangordning):

- *Forskning*
- *Utbildning*
- *Resor*
- *Energianvändning*
- *Upphandling och inköp*
- *Konsumtion och resursanvändning*
- *Avfall*

- *Samverkan med omgivande samhälle inkluderas i främst Forskning och Utbildning men även i övriga aktiviteter/aspekter.*

2 Bakgrund

Enligt Förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter ska alla myndigheter inom ramen för sin ordinarie verksamhet ha ett miljöledningssystem. Inom ramen för det arbetet ska myndigheten också utreda den miljöpåverkan som verksamhetens interna och externa verksamhet kan ge upphov till i en så kallad miljöutredning. Miljöutredningen ska ligga till grund för miljöledningssystemets inriktning och utformning samt ses över och uppdateras minst vart femte år eller vid väsentliga förändringar i verksamheten.

Miljöutredningen är i första hand en nulägesanalys av sambanden mellan myndighetens aktiviteter och miljöpåverkan. Som en del i miljöutredningen bör myndigheten genomföra en omvärldsanalys för att identifiera vilka interna och externa faktorer som påverkar myndighetens miljöarbete. Denna omvärldsanalys redovisas i avsnitt 5. För att identifiera vilka förväntningar som finns på myndigheten från dess externa intressenter har en övergripande intressentanalys genomförts som redovisas i avsnitt 6. Myndigheten ska med miljöutredningen identifiera vilka aktiviteter som ska prioriteras i miljöledningsarbetet. För att bedöma vilka aktiviteter som ska betraktas som sk betydande miljöaspekter behöver myndigheten utgå ifrån en värderingsmodell som visar hur myndigheten har kommit fram till resultatet. Denna värderingsmodell beskrivs i avsnitt 4 och återfinns i sin helhet i bilaga 1. Själva nulägesanalysen av hur myndighetens aktiviteter påverkar miljön återfinns i avsnitt 7.



3 Avgränsning och miljöledningssystemets omfattning

Högskolan Väst ligger i centrala Trollhättan och har cirka 15 000 studenter och 625 anställda. Högskolan erbjuder under 2018 42 utbildningsprogram på grundnivå och avancerad nivå, samt cirka 200 kurser. Utbildningarna är arbetslivsnära och präglas av högskolans profil Arbetsintegrerat lärande (AIL), där fokus ligger på att skapa kunskap i samverkan med omgivande samhälle. Miljöutredningen och miljöledningssystemet avgränsas till de medel och processer som Högskolan Väst ansvarar för.

I Högskolan Västs lokaler finns fyra hyresgäster och dessa ingår inte i miljöutredningen; Studentkåren, som är belägen i hus A, ingår inte heller. Det företag som utför städning av lokalerna ingår inte i miljöutredningen, det gör däremot den mängd städkemikalier som används för detta ändamål. Verksamheten som bedrivs av Högskolan Väst på Produktionstekniskt Centrum (PTC) ingår i miljöutredningen, dock i form av uppskattningar eftersom lokalerna delas med andra företag. Den el och värme som förbrukas i de lokaler som hyresgästerna använder ingår eftersom det inte finns separata elmätare för dessa lokaler, förutom elförbrukningen vid köksytorna hos restaurang och café. Utemiljön och dess skötsel beaktas inte i denna rapport.

Denna miljöutredning omfattar både direkta och indirekta miljöaspekter. De direkta, och mest betydande, miljöaspekterna som identifieras i denna miljöutredning ska hanteras inom ramarna för miljöledningsarbetet medan styrning av de indirekta aspekterna hanteras i andra processer än inom miljöledningssystemet. Likväl skall högskolan redovisa sitt årliga arbete med de indirekta aspekterna till Naturvårdsverket i den årliga uppföljningen av myndigheternas miljöledningsarbete varför de indirekta aspekternas betydelse för miljö och hållbar utveckling inkluderas i denna miljöutredning.

4 Metodik och värderingsmodell

Miljöutredningen utgår ifrån den miljöutredning som genomfördes för Högskolan Väst år 2012/13. Metodiken är utformad så att utredningen uppfyller kraven som ställs på en miljöutredning enligt gällande förordning (2009:907) samt tillhörande vägledning för miljöledning i staten som Naturvårdsverket tillhandahåller.

Värderingen av högskolans miljöaspekter återfinns i bilaga 1.

Metodiken i denna miljöutredning bygger på samma princip som i den förra miljöutredningen där sambanden mellan myndighetens aktiviteter och dess miljöpåverkan har kartlagts genom att dela upp olika aktiviteter i så kallade *miljöaspekter*. Vissa justeringar har dock gjorts. Exempelvis har, där så är möjligt, en bedömning av hur utvecklingen för miljöaspekterna varit sedan den tidigare utredningen genomförts. För att möjliggöra framtagande av effektiva mål och åtgärder har även en mer detaljerad uppdelning av aspekter inom energi och resor gjorts.

Miljöaspekternas omfattning och dess påverkan på miljön har sedan poängsatts i den matris som utgör själva värderingen. Poängen är satta utifrån ett resonemang kring vilken och hur stor miljöpåverkan aspekten har generellt på miljön (positiv eller negativ) samt vilka möjligheter högskolan har att arbeta med och påverka aspekten. Omfattningen av miljöaspekten har avgjorts genom att jämföra med hur andra liknande myndigheter och specifikt andra högskolor har redovisat till Naturvårdsverket



2018¹ samt utifrån en bedömning baserad på erfarenhet och kunskap från verksamheten. Vidare har ett resonemang förts kring intressenternas och omvärldens förväntningar på högskolans arbete med aspekten samt dess aktualitet och samhällsrelevans.

Kriterium	3 p	2 p	1 p
Miljömässiga kriterier	Aktiviteten innebär en stor positiv eller negativ miljöpåverkan	Aktiviteten innebär en begränsad positiv eller negativ miljöpåverkan	Aktiviteten innebär en liten eller ingen positiv eller negativ miljöpåverkan

Tabellen ovan visar innebörden av de miljömässiga kriterierna som ligger till grund för bedömningen av högskolans betydande miljöpåverkan.

Kriterium	3 p	2 p	1 p
Omfattning	Aktiviteten utgör en stor del av verksamheten	Aktiviteten utgör en medelstor del av verksamheten	Aktiviteten utgör en liten del av verksamheten

Tabellen ovan visar innebörden av kriterierna för aktivitetens omfattning. Omfattningen bedöms relativt till andra högskolor och myndigheter.

4.1 Intern intressentanalys

För att identifiera vilka förväntningar som högskolans intressenter har på verksamheten avseende miljö och hållbarhet har en förenklad intressentanalys genomförts. Interna intressenter gavs i ett tidigt skede av processen möjlighet att, via e-post och/eller telefon, inkomma med synpunkter rörande vilka miljö- och hållbarhetsrelaterade frågor som anses vara viktiga att inkludera i miljöutredningen. Dessa synpunkter, tillsammans med den förra miljöutredningen och konsulternas bedömning, resulterade i den bruttolista av miljöaspekter/aktiviteter som har värderats i denna miljöutredning. De interna intressenterna som gavs möjlighet att inkomma med synpunkter bjöds också in till att medverka under en workshop där målet var att identifiera de mest betydande miljöaspekterna. Inför workshoppen hade en preliminär värdering av högskolans miljöaspekter genomförts. Resultatet av workshoppen bekräftade i stort sett den preliminära värderingen men med några undantag. Dels fick aspekten/aktiviteten *avfall* en högre prioritering då det dels framkom att källsorteringen i vissa delar av verksamheten fungerade sämre än tidigare, dels att verksamheten bedömde att de har goda möjligheter att påverka detta. Vidare konstaterades att aspekten/aktiviteten *samverkan* fortsättningsvis bör betraktas som en integrerad del av främst forskning och utbildning men även i de övriga aspekterna där så är relevant. *Energianvändning* rankades lite olika av de olika arbetsgrupperna under workshoppen. Hur väl man bedömer kunna påverka

¹ Miljöledning i staten 2018, DiVa



aspekten/aktiviteten bygger på hur medarbetarna från sitt perspektiv uppfattar sina möjligheter att påverka. Energianvändningen sköts framför allt centralt av Campus support, varför den enskilde medarbetaren inte har särskilt stort inflytande på energianvändningen. Eftersom energianvändningen emellertid utgör en så pass stor del av den samlade klimatpåverkan generellt, fick den en högre samlad värdering i den slutliga bedömningen.

Under workshopen fick deltagarna rangordna miljöaspekterna/aktiviteterna utifrån verksamhetens möjlighet att påverka. De fick dessutom fritt idégenerera kring verktyg som de ansåg vara nödvändiga eller underlätta för att arbeta med de olika aspekterna/aktiviteterna. Resultatet från dessa övningar är sammanfattat i bilaga 2.

De funktioner som deltog i workshopen var representanter från ledning, nämnder, förvaltning och studentkår. Från förvaltningen deltog representanter från Campus support, Akademi- och ledningsstöd, IT-avdelningen, Forsknings- och innovationskontoret, kommunikationsavdelningen, HR- och löneavdelningen. Från nämnderna deltog representanter från FUN, Institutionen för individ och samhälle, Institutionen för ekonomi och IT, Institutionen för ingenjörsvetenskap, Institutionen för hälsovetenskap.

5 Omvärldsanalys med interna och externa faktorer som påverkar myndighetens miljöarbete

Sedan den förra miljöutredningen genomfördes har det skett förändringar i externa faktorer som har betydelse för högskolans arbete med direkta och indirekta miljöaspekter. Under 2015 antogs två betydande globala överenskommelser, FN fastställde de 17 globala målen för hållbar utveckling (Agenda 2030) och det globala klimatavtalet (Parisavtalet) slöts. 2017 beslutades också det svenska klimatpolitiska ramverket och de svenska lärosätenas arbete med hållbar utveckling i utbildningen utvärderades på nationell nivå. Dessa händelser visar på att hållbar utveckling, och i synnerhet klimatfrågan, bör tas på största allvar. Vidare finns det goda grunder för att adressera frågan om konsumtionssamhället och dess påverkan på klimatet och den biologiska mångfalden. Transporter, maten vi äter, byggnader, vårt sparande och vår prylkonsumtion (bilen, biffen, bostaden, börsen och butiken) anses vara de viktigaste områdena inom vilka vi efterlämnar det största ekologiska fotavtrycket.

5.1 Högskolan och klimatet

Klimatavtalet som beslutades vid COP21 i Paris i december 2015 innebär en global överenskommelse om att minska utsläppen av växthusgaser och att hålla den globala uppvärmningen under två grader, men helst under 1,5 grader. Det svenska klimatpolitiska ramverket som beslutades 2017 inkluderar Sveriges långsiktiga klimatmål som innebär att Sverige senast år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Att inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser betyder i det här fallet att utsläppen av växthusgaser från verksamheter i Sverige ska vara minst 85 procent lägre år 2045 än utsläppen år



1990². Universitetens och högskolornas möjligheter att motverka klimatförändringarna har konkretiserats i det sk *Klimatramverket för universitet och högskolor* som Högskolan Väst har ställt sig bakom. Att högskolan anslutit sig till klimatramverket innebär att klimatet betraktas som en avgörande och prioriterad framtidsfråga samt att högskolan till 2030 har genomfört åtgärder så att man ligger i linje med 1,5-gradersmålet. Utöver att minimera klimatpåverkan i den egna verksamheten har universitet och högskolor en central roll i arbetet med att motverka klimatförändringarna genom att bidra med forskning, innovation och kunskap.

5.2 Högskolan och de svenska miljömålen

I den fördjupade utvärderingen av de svenska miljömålen som Naturvårdsverket publicerade 2019 bedömer man att det finns starka skäl att prioritera klimatet och den biologiska mångfalden i miljöpolitiken under de kommande åren samt att den offentliga sektorn har ett stort ansvar att hantera sin egen miljöpåverkan på ett föredömligt sätt. Vidare konstateras att de miljöproblem som vår konsumtion skapar behöver adresseras, både för att minska klimatpåverkan och utarmningen av den biologiska mångfalden.

5.3 Agenda 2030 och hållbar utveckling

Universitet och högskolor har en viktig roll att fylla för genomförandet av Agenda 2030, inte minst när det gäller målet om *God utbildning för alla*. I målet ingår att senast 2030 säkerställa att alla studerande får de kunskaper och färdigheter som behövs för att främja en hållbar utveckling, bland annat genom utbildning för hållbar utveckling och hållbara livsstilar, mänskliga rättigheter, jämställdhet, främjande av en kultur av fred, icke-våld och globalt medborgarskap samt värdesättande av kulturell mångfald och kulturens bidrag till hållbar utveckling. Högskolan har också en viktig roll i arbetet med att genom forskning och utbildning bidra till att samtliga målen uppnås samt att generera och nyttiggöra kunskap och medvetenhet om hållbar utveckling.

Arbetet med hållbar utveckling i utbildningen vid Högskolan Väst styrs emellertid inte av miljöledningssystemet utan ingår som en särskild satsning i högskolans verksamhetsplanering för 2019–2021 och i en separat handlingsplan för hållbar utveckling. Förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter kräver dock att myndigheten integrerar miljöhänsyn i sin verksamhet så att man tar hänsyn till verksamhetens *direkta* och *indirekta* miljöpåverkan på ett systematiskt sätt, varför de indirekta aspekterna inkluderas i denna miljöutredning.

6 Externa intressenters förväntningar och krav

Det finns ett antal externa intressenter som har explicita förväntningar och krav på högskolans miljöledningsarbete och verksamhetens bidrag till att uppnå uppsatta mål på nationell och regional nivå.

Regeringen har genom utfärdandet av Förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter beslutat att myndigheten ska ha ett miljöledningssystem som integrerar miljöhänsyn i myndighetens verksamhet så att man tar hänsyn till verksamhetens direkta och indirekta miljöpåverkan på ett systematiskt sätt.

² <http://naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Klimat/Sveriges-klimatlag-och-klimatpolitiska-ramverk/>



Naturvårdsverket har i uppdrag att vägleda myndigheter som omfattas av miljöledningsförordningen. Naturvårdsverket stöttar myndigheterna i deras miljöledningsarbete och därmed arbetet med att bidra till att vidta åtgärder för att uppfylla de svenska miljömålen. Högskolan Väst förväntas att årligen rapportera resultatet av sitt miljöledningsarbete till Naturvårdsverket.

Det svenska klimatpolitiska ramverket inkluderar en långsiktig målsättning om att Sverige ska ha nettonollutsläpp av växthusgaser till 2045. Det innebär att det finns en förväntning på all offentlig verksamhet att genomföra åtgärder som går i linje med det nationella målet som i sin tur går i linje med den globala målsättningen om att hålla den globala uppvärmningen under två men ännu hellre under en och en halv grad.

Andra universitet och högskolor betraktas som en extern intressent som i och med att Högskolan Väst anslutit sig till Klimatramverket för universitet och högskolor har förväntningar på att Högskolan Väst ska genomföra åtgärder i linje med 1,5-gradersmålet fram till 2030.

Västra Götalandsregionens regionala åtgärdsprogram för miljömålen 2017–2020 riktar sig till alla som har en roll i åtgärdsarbetet med att nå de nationella miljö kvalitetsmålen på lokal och regional nivå. I västra Götalandsregionen fokuserar man på fyra utmaningar för regionen som är *minskad klimatpåverkan och ren luft, hållbar användning av vattenmiljöer, hållbart brukande av skog och odlingslandskap samt god boendemiljö och hållbar konsumtion*. Syftet med åtgärdsprogrammet är att det ska vägleda och stödja prioriteringar samt stimulera till en ökad samverkan i det lokala och regionala miljöarbetet. I åtgärdsprogrammet pekas Högskolan Väst ut som en av huvudaktörerna för genomförande av åtgärd BK8: *Utbilda och lära för hållbar utveckling genom att utbilda studenter på högskolor i hållbar utveckling och integrera hållbar utveckling i högskolornas verksamheter*.

Högskolelagen ställer ytterligare krav på verksamheten avseende integrering av hållbar utveckling. Högskolelagen säger bland annat att högskolorna i sin verksamhet ska ".främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa."

7 Nulägesanalys av nuvarande miljöpåverkan

Nedanstående tabell innehåller en beskrivning av de aktiviteter som bedöms ha en miljöpåverkan i olika verksamhetsprocesser. Aktiviteterna utgör sammanslagna delar som sammanfattas i en miljöaspekt, t ex ingår förbrukning av verksamhetsel, värme och kyla i aktiviteten Energi användning. Detaljer kring de ingående delarna i de olika aspekterna redovisas i bilaga 1.



7.1 Direkt miljöpåverkan

Miljöaspekt/aktivitet	Beskrivning och nulägesanalys
Direkta	
Kemikalieanvändning	Omfattar användning av kemikalier inom verksamheten samt för städ. Kemikalierregister finns upprättade men säkerhetsdatablad saknas för vissa och gemensamma rutiner för systematisk hantering saknas. Flera städkemikalier är inte miljömärkta. Kemikalieanvändningen vid Högskolan Väst bedöms vara ringa.
Energianvändning	Omfattar användning av el, värme och kyla. Elenergin kommer till 100 procent från förnyelsebara energikällor. Värmen kommer från fjärrvärme och eldnning av förnyelsebar flis till 94 procent. Energianvändningen betraktas som måttlig i omfattning och Högskolan Väst bedöms ha måttliga till stora möjligheter att påverka energianvändningen.
Inköp & Upphandling	Omfattar miljökrav i upphandling- och inköpsskedet, krav i avtal med entreprenörer (t ex café – och restaurangverksamhet) med avsikt att ta hänsyn till miljön innan ett inköp eller avrop genomförs. Inköpsrutiner med miljökrav finns och Kammarkollegiets avtal används i hög utsträckning. Högskolan Väst gör relativt många inköp och upphandlingar och bedöms ha stor möjlighet att styra sin miljöpåverkan i inköps- och upphandlingsskedet.
Konsumtion och användning	Omfattar användning av konsumtionsvaror, i detta fall främst tekniska föremål och möbler. Avser att skapa en hantering av produkter som minimerar förbrukning av resurser, främjar återanvändning (cirkulärt tänkande) och minskar mängden avfall. Åtgärder är vidtagna för att få ner pappersanvändningen och kopieringspapperet är miljömärkt. System för att cirkulera IT-utrustning finns men är inte väl känt i verksamheten. Möbler används generellt längre än beräknad återbetalningstid. Verksamheten bedöms ha måttlig till stor möjlighet att förbättra sin miljöprestanda genom att påverka hur konsumtionsvaror används och cirkuleras.
Avfall	Omfattar hantering av det avfall som uppstår i verksamheten. Befintlig sortering av avfall bedöms fungera väl men med en negativ trend på vissa områden. Avfallsrutin saknas och avfallsmängder följs upp enligt schablon. Högskolan Väst bedöms ge upphov till måttliga mängder avfall och har stor möjlighet att påverka.
Vattenförbrukning	Avser vattenförbrukning i de byggnader som högskolan har verksamhet i. Uppgifter om förbrukade mängder vatten saknas men



	bedöms utgöra en liten del av verksamheten. Högskolan bedöms också ha små möjligheter att påverka vattenförbrukningen i jämförelse med t ex fastighetsägarna.
Resor	Omfattar resor som sker i tjänst med flyg, tåg, buss och bil. De största utsläppen av koldioxid sker via resor med bil och flyg över 50 mil. Miljöbilar finns i befintlig bilpool och riktlinjer för tjänsteresor finns. Resor bedöms utgöra en stor del av Högskolan Väst verksamhet som också bedöms ha stora möjligheter att påverka för att minska utsläppen.
Indirekta	
Forskning	Omfattar den forskning som bedrivs inom ramarna för högskolans verksamhet. <i>Se nulägesbeskrivning nedan.</i>
Utbildning	Omfattar den utbildning av studenter som bedrivs inom ramarna för högskolans verksamhet. <i>Se nulägesbeskrivning nedan.</i>
Samverkan	Omfattar den samverkan som sker inom ramarna för den forskning och den utbildning som bedrivs vid högskolan. <i>Se nulägesbeskrivning nedan.</i>
Intern utbildning och kompetensutveckling inom miljö och hållbar utveckling	Ingen återkommande internutbildning av personalen inom miljö och/eller hållbar utveckling finns idag. <i>Intern utbildning och kompetensutveckling bör emellertid betraktas som ett medel att underhålla ett väl fungerande miljöledningsarbete snarare än en miljöaspekt i sig.</i>

7.2 Indirekt miljöpåverkan

Den övergripande bedömningen av högskolans indirekta påverkan visar att högskolan genom sin verksamhet har stora möjligheter att påverka för en hållbar utveckling. Högskolan har stor potential att bidra till att öka kunskap och kännedom om miljö och hållbar utveckling samt att sprida forskningsresultat och främja samverkan och utveckling som bidrar till en positiv hållbar samhällsutveckling.

7.2.1 Utbildning

Högskolan Väst har, som alla svenska universitet och högskolor i uppdrag att integrera hållbar utveckling i sina utbildningar, och har som målsättning att integrera perspektivet hållbar utveckling i alla utbildningsprogram men inte i alla fristående kurser.

Under 2017 utvärderades för första gången de svenska lärosätenas arbete med hållbar utveckling i lärosätenas utbildning av Universitetskanslersämbetet (UKÄ).

Utvärderingen visade att Högskolan Väst har ett starkt inslag av social hållbarhet på många av sina utbildningar. Det finns även utbildningar som integrerar ekologisk hållbarhet, till exempel ingenjörsutbildningarna och lärarutbildningarna. Däremot gjorde UKÄ bedömningen att hållbar utveckling i sin integrerade definition av ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet inte var lika tydligt integrerade i utbildningarna³.

³ Uppföljning av åtagande BK8- Utbilda och lära för en hållbar utveckling



Högskolan Väst uppger i sin årliga rapport till Naturvårdsverket från 2018 att i högskolans övergripande verksamhetsplan för 2019–2021 ska hållbar utveckling stärkas och utvecklas inom utbildning på grund- och avancerad nivå. Institutionerna ska prioritera och planera vilka åtgärder som ska genomföras och under 2020 sker utvärdering av Hållbar utveckling i utbildningarna. Inom ramen för det nya kvalitetssystemet för utbildning ska samtliga program sammanställa årliga programrapporter där arbetet med hållbar utveckling kommer att finnas med som en punkt. Ekologisk hållbarhet är tydligt integrerat på flera utbildningsprogram, bland annat ingenjörsutbildningarna och lärarutbildningarna. Nu sker satsningar för att förstärka dessa inslag på fler program⁴.

7.2.2 Forskning

Enligt Högskolan Västs miljöpolicy skall högskolan i den forskning som bedrivs på högskolan sträva efter att beakta forskningens och forskningsresultatens konsekvenser för en hållbar utveckling. Enligt Högskolan Västs senaste rapport till Naturvårdsverket finns forskning som på olika sätt anknyter till ekologisk hållbarhet, men det finns i dagsläget inte någon forskningsmiljö med ekologisk hållbarhet som primärt fokus. Under vintern/våren 2018 gjordes en översikt av pågående forskning inom cirkulär ekonomi samt en inventering av intresset för att arbeta med ämnesområdet bland lärare och forskare, vilket bedöms vara stort. Under hösten 2018 utvecklades en Interreg-ansökan inom området i samverkan med andra lärosäten och externa parter. Vidare pågår ett arbete vid högskolan med att kartlägga forskare och forskning om hållbarhet och mångfald. Det är högskolans gemensamma centrumbildningar Mångfaldscentrum (MFC) och Centrum för Hållbar Utveckling (CHU) som har beslutat att göra en sammanställning av vilka forskare, forskningsprojekt och publikationer som har bäring på hållbar utveckling. Syftet med kartläggningen är dels att underlätta för samverkan och tvärvetenskapliga samarbeten, dels till att öka synligheten och stärka högskolans samhällsrelevans.

7.2.3 Samverkan med omgivande samhälle

Samverkan med omgivande samhälle präglar Högskolan Väst i hög grad, inte minst genom långsiktiga satsningar på arbetsintegrerat lärande (AIL). Centrum för hållbar utveckling erbjuder vid sidan om utbildningsprogrammen seminarier och föreläsningar med anknytning till hållbar utveckling för studenter, lärare och intresserade utanför högskolan. Samverkan med omgivande samhälle är en i hög grad integrerad del av högskolans kärnverksamhet forskning och utbildning och betraktas därför i denna miljöutredning som en del av den övriga verksamheten.

7.2.4 Intern utbildning och kompetensutveckling inom miljö och hållbarhet

Centrum för hållbar utveckling anordnar seminarier och föreläsningar som rör hållbar utveckling för personal, studenter och allmänheten. En del av detta arbete berör praktiska frågor kring hur man kan agera för att ta större miljöhänsyn. Det finns också tydlig information om t ex mötes- och resepolicy och hållbart resande på personalwebben. Det saknas emellertid rutiner för att informera personal eller nyanställda om miljöledningsarbetet samt rutiner för att kompetensutveckla och medvetandegöra personalen i fråga om miljöledningsarbetet.

⁴ Redovisning av miljöledningsarbetet 2018 Högskolan Väst



8 Betydande miljöaspekter

Av samtliga aktiviteter/miljöaspekter som beskrivs i avsnitt 7 bedöms de mest betydande vara:

- *Forskning*
- *Utbildning*
- *Resor*
- *Energianvändning*
- *Upphandling och inköp*
- *Konsumtion och resursanvändning*
- *Avfall*

- *Samverkan med omgivande samhälle inkluderas i främst Forskning och Utbildning men även i övriga aktiviteter/aspekter.*

För en detaljerad beskrivning av hur miljöaspekterna har värderats och bedömts, se bilaga 1.

Bedömningen av de betydande miljöaspekterna innebär att dessa ska styras genom målsättning och uppföljning i kommande handlingsplan. Det innebär emellertid inte att aktiviteter som kemikaliehantering och vattenanvändning inte ska styras inom ramarna för miljöledningsarbetet. Bestämmelser i Miljöbalken, avfallsförordningen och kemikalieinspektionens föreskrifter ska givetvis följas.

9 Miljökrav i lag och annan författning som rör verksamheten

Högskolan Väst bedriver en verksamhet som omfattas av flera lagar inom miljöområdet, det gäller exempelvis Miljöbalken, Avfallsförordningen, Förordning om miljöledning i statliga myndigheter, Högskolelagen, regeringens regleringsbrev mm.

Lista över miljökrav i lag och annan författning som Högskolan Väst berörs av återfinns i bilaga 1. *Observera att miljölaglistan inte har uppdaterats sedan förra miljöutredningen.*

10 Bilagor

- | | |
|-----------|---|
| Bilaga 1. | Miljöaspektlista och bedömning av betydande miljöaspekter.
<i>Se separat excelfil.</i> |
| Bilaga 2. | Sammanställning av resultat från intern intressentanalys och workshop |
| Bilaga 3. | Observationer och förslag till fortsatt miljöledningsarbete |
| Bilaga 4. | Miljölaglista. <i>Se separat dokument. Obs! Ej uppdaterad</i> |



Bilaga 2. Sammanställning av resultat från intern intressentanalys och workshop 190828

Den 28 augusti genomfördes en intern workshop med utvalda interna intressenter. Inför denna gavs dessa möjlighet att inkomma med synpunkter och reflektioner kring vilka miljö- och hållbarhetsrelaterade frågor som de tyckte var väsentliga att inkludera i arbetet med att identifiera högskolans betydande miljöaspekter. Dessa synpunkter adderades till den bruttolista av aktiviteter/miljöaspekter som utgjorde underlag för miljöaspektbedömningen.

Nedan följer en sammanställning av vilka synpunkter som kom in via e-post. Några personer inkom med ungefär samma synpunkter och i de fallen av de slagits ihop till en punkt.

Det är tydligt att tjänsteresor och energianvändning är viktiga aspekt för de interna intressenterna, klimatfrågan och konsumtionens effekter på klimatet och den biologiska mångfalden likaså. Cirkulärt tänkande och krav på livscykelperspektiv i upphandling, inköp och hantering av material och produkter i verksamheten är ytterligare viktiga aspekter. Vidare efterfrågas kompetensutveckling och ökat kunnande för personalen.

Frågan som intressenterna fick besvara löd: *Vilka miljöaspekter anser du, utifrån din roll i verksamheten, vara viktiga att inkludera i högskolans fortsatta arbete?*

Övergripande

- Miljöaspekter överlag bör vara inkorporerade i samtliga delar av arbetet.
- Högskolan bör prioritera miljöaspekter med påverkan på klimat, biologisk mångfald samt vatten- och luftkvalitet.
- Då högskolan har skrivit under Klimatramverket för universitet och lärosäten måste klimatmålet särskilt prioriteras.

Resor

- Studenters och personals pendlingsresor är ett problem, då de i stor utsträckning sker med fossildrivna bilar.
- Resfria möten bör då det är möjligt ersätta fysiska resor.
- Det är viktigt att vi har en samsyn och följer upp resor och ersätter resor där vi kan ha Skype.
- Det är viktigt att inte begränsa resandet så det hämmar utveckling och samverkan, men tydliga riktlinjer och förhållningssätt behövs.
- Det är viktigt att ställa krav på researrangörer att alltid föreslå tågresor i första hand (där det är lämpligt).
- Förbättra möjligheten till tågresor inom Europa samt möjligheten att kombinera flyg och tåg (t.ex. tåg på utresan och flyg hem).
- Se över rutiner för resor – restid (vid t.ex. tågresor när detta väljs) bör i högre grad kunna ingå i arbetstiden.
- Tydliga regler och rutiner för hur vi hanterar datorer som ska bytas eller möbler som ska slängas.



Energianvändning

- Energianvändningen behöver minska per anställd om klimatmålen ska uppnås.
- Ett systematiskt arbete med energieffektivisering behöver genomföras, där smarta system införs för att reglera uppvärmning, kyla, ventilation och belysning på optimalt sätt.
- Egen produktion av förnybar el bör prioriteras (solenergi, frikyla etc).
- Mer fokus på vilken typ av förnybar energi som köps in med avseende på koldioxid och biologisk mångfald.

Konsumtion och resurshantering

- Upprätta rutiner för att minska konsumtion och slöseri med att kasta fungerande saker.
- Användning av plast i vår vardag på högskolan.
- Ta fram strategi för cirkulär högskola
- Miljöaspekter bör tydligare beaktas ur ett livscykelperspektiv vid upphandling
- Minska på inköp och användning av plastmaterial (icke-fossil plast/återvunnen plast, möjlighet att återvinna etc)
- Miljöpåverkan bör alltid beaktas i planerings- och utförandeprocessen
- Mer fokus på cirkulärt tänk, återbruk, energiförbrukning ur ett livscykelperspektiv etc.
- Negativ miljöpåverkan från catering och restaurang bör minska, särskilt vad gäller koldioxidutsläpp och biologisk mångfald
- Större fokus på att minska restavfallet (redan i inköpsstadiet), samt säkra att det som kan återvinnas/återbrukas gör det - tydligare cirkulärt tänk.

Kompetensutveckling och medvetenhet

- Tydligare möjligheter till kompetensutveckling samt tydligare strategier kring rekrytering och utbildningsutbud.
- Ökad kunnsighet om vad som är klimat- och miljösmartast. Utbildning eller tillgång till information om vilka val vi bör och skall göra.
- Kompetensutveckling inom hållbar utveckling för personal
- Större medvetenhet inom oss anställda, hur gör var och en för att minska vår påverkan?
- Kompetensen kring vår verksamhets direkta miljöpåverkan bland anställda behöver öka. Särskilt centralt är att öka kompetensen kring att ställa miljökrav i upphandling samt uppföljning av verksamhetens direkta miljöpåverkan.
- Förbättra informationen till personalen så att de möjligheter att minska miljöpåverkan som finns utnyttjas bättre än idag (t.ex. tjänstecykel, elbilspool istället för hyrbil, hur man ställer och följer upp miljökrav i upphandling).

Under workshopen fick deltagarna i uppgift att rangordna den på förhand framtagna bruttolistan av aktiviteter/miljöaspekter som utgjorde underlag till miljöaspektbedömningen. Deltagarna fick rangordna aktiviteterna från viktigast till minst viktig att arbeta med baserat på ett resonemang kring hur stor möjlighet högskolan har att påverka aktiviteten/miljöaspekten. Nedan följer en sammanställning av denna övning.



	Grupp 1	Grupp 2	Grupp 3	Grupp 4
Viktigast	Resor	Utbildning (inkl. samverkan)	Utbildning (inkl. samverkan)	Utbildning (inkl. samverkan)
	Utbildning (inkl. samverkan)	Resor	Forskning (inkl. samverkan)	Forskning (inkl. samverkan)
	Forskning (inkl. samverkan)	Avfall	Resor	Konsumtion och resurshantering
	Energianvändning	Konsumtion och resurshantering	Konsumtion och resurshantering	Resor
	Upphandling/Inköp	Forskning (inkl. samverkan)	Upphandling/Inköp	Upphandling/Inköp
	Konsumtion och resurshantering	Upphandling/Inköp	Energianvändning	Avfall
	Avfall	Energianvändning	Kemikaliehantering	Vattenförbrukning
	Kemikaliehantering	Kemikaliehantering	Vattenförbrukning	Energianvändning
Minst viktig	Vattenförbrukning	Vattenförbrukning	Avfall	Kemikaliehantering

Den samlade bedömningen av rangordningarna ovan är att de bekräftar den preliminära bedömningen som gjordes inför workshopen med undantaget att samverkan inkluderas i övriga aspekter samt att avfall, trots att det rangordnats relativt långt ner, ändå betraktas som en aktivitet som dels är tätt sammanknutet med konsumtion och resurshantering, dels att det är en aktivitet som i hög grad är möjlig att påverka.

Under workshopen fick deltagarna också idégenerera om vilka verktyg/system som är önskvärda för att kunna driva ett effektivt miljöarbete. Följande förslag arbetades fram:

Övergripande

- Utse en miljö- och hållbarhetsansvarig per institution
- Utse samordnare för utbildning i hållbarhet
- Integrera hållbarhet i utbildningen
- Inkludera miljöhänsyn i alla beslutsprocesser

Resor

- Skapa förutsättningar för ett hållbart resande, ersättning för restid, "pluspoäng" för hållbart resande, kostnaden i relation till resande
- Skapa en samåkningspool för studenter och personal, underlätta samåkning
- Påverka upphandlad resebyrå så att tåg är default på startsidan, gör det lättare att välja tåg genom att exempelvis tillåta att restid betraktas som arbetstid.
- Resvaneundersökning för att kartlägga befintliga resvanor och mönster
- Restid blir arbetstid
- Bara elbilar i bilpoolen



Energianvändning

- Självförsörjning på el / solel

Kompetensutveckling och medvetande

- Höskolepedagogik, utbilda personal så att vi blir bättre på att tänka in hållbarhet i våra utbildningar
- Arbeta med attityder och beteenden baserat på kunskap och fakta
- Kunskap och medvetandehöja
- Kunskapsbank hållbar utveckling inom utbildningen
- Hemsida med info om vad vi gör och hur vi arbetar för miljön, visualisera och kommunicera initiativ som tas för miljön

Konsumtion och resurshantering

- Maten, sätt vegetariskt som första alternativ när det finns möjlighet att välja
- Välj bra mat (växtbaserad kost, naturbeteskött, närproducerat, ekologiskt)
- "Pool" för ideella verksamheter som kan vara intresserade av att "ärva" te x möbler, datorer mm
- Arrangera bytesdagar, sälja begagnat tillsammans med studentkåren.



Bilaga 3. Observationer och förslag till fortsatt miljöledningsarbete

Nedan följer en punktlista med förslag på åtgärder som Högskolan Väst kan ta i beaktande i utvecklingen av sitt systematiska miljöledningsarbete. Detta har observerats under arbetets gång och ingår inte som en del av miljöutredningen. Åtgärderna är baserade i första hand på vad som förväntas av myndigheter med miljöledningssystem enligt Förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter samt vad som står i tillhörande vägledning.

- Miljöledningsförordningen säger att miljöledningssystemet *bör* certifieras enligt ISO14001:2015 eller EMAS. Vid en eventuell certifiering bör en gapanalys genomföras för att identifiera vad som saknas för att kunna certifiera miljöledningssystemet.
- De betydande miljöaspekterna bör styras i en *handlingsplan* där högskolan fastställer *mål* för de betydande miljöaspekterna. Dessa bör vara sk SMARTA (Specific, Measurable, Accurate eller Approved, Realistic, Timebound).
- Formulera en handlingsplan med mål och aktiviteter med utpekat ansvar för genomförande. Skapa rutin för uppföljning av handlingsplan och eventuell uppdatering av intressent- och omvärldsanalys.
- Uppdatera laglistan och genomför lagefterlevnadskontroll (förslagsvis i samband med internrevision)
- Rutin för intern revision av miljöledningsarbetet bör fastställas tillsammans med en revisionsplan
- Ta fram en plan för kompetensutveckling av personal samt en rutin för introduktion av nyanställda samt kommunikationsplan för miljöledningsarbetet
- Utveckla gemensamma övergripande rutiner för kemikaliehantering med riktlinjer för registrering, märkning, hantering och förvaring.
- Ta fram rutin för kravställande i inköp och upphandling
- Ta fram beskrivning av roller, ansvar och befogenheter inom miljöledningsarbetet
- Arbeta fram en klimatstrategi i enlighet med åtagande i klimatramverket för universitet och högskolor, integrerat med miljöhandlingsplan eller separat